In de zaak 17-68

A. REINARZ, ambtenaar van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, wonende te Dworp (België), ten deze vertegenwoordigd en bijgestaan door Mr. H. Rolin en Mr. M. Slusny, advocaten bij het Hof van Beroep te Brussel, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ten kantore van de aldaar gevestigde advocaat Mr. A. Elvinger, 84, Grand'Rue,

verzoeker,

tegen

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN, ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur, L. de la Fontaine, als gemachtigde, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij Mr. E. Reuter, juridisch adviseur der Commissie, 4, Boulevard Royal,

verweerster,

waarin aan het Hof van Justitie werd verzocht :

a) nietig te verklaren het besluit van 26 juni 1968, waarbij ten aanzien van verzoeker een maatregel tot beëindiging van de dienst is genomen,

b) voor zoveel nodig, nietig te verklaren het besluit van *20 maart 1968*, waarbij verzoeker voorlopig als bijzonder raadadviseur is tewerkgesteld, alsmede het bij brief van de Voorzitter der Commissie van 31 mei 1968 betekende besluit van *30 mei 1968*, waarbij verzoeker is geplaatst op de lijst van ambtenaren „ten aanzien van wie een maatregel tot beëindiging van de dienst zou kunnen worden getroffen",

c) te verstaan, dat verzoeker in het genot blijft van zijn bezoldiging en alle aan de uitoefening van zijn dienst verbonden voordelen, wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste Kamer)

samengesteld als volgt: J. Mertens de Wilmars, Kamerpresident (Rapporteur), A.M. Donner en R. Monaco, Rechters, K. Roemer (Advocaat-Generaal), A. Van Houtte (Griffier), het volgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

I — Overzicht van de feiten en van het procesverloop

Overwegende dat verzoeker in 1952 in dienst is getreden van de Hoge Autoriteit van de E.G.K.S. en sinds 1959 in de rang A 2 als directeur, hoofd van het Directoraat vervoerprijzen en voorwaarden, werkzaam is op het Directoraat-generaal vervoer van de E.E.G.-Commissie;

dat verzoeker na aanvankelijk te kennen te hebben gegeven de dienst der Commissie te willen verlaten, zich op 11 maart 1968 per brief tot zijn hiërarchisch meerdere, de heer Rho, directeur-generaal Vervoer, heeft gewend met de mededeling dat hij op voormeld voornemen terugkwam en zich het recht voorbehield om, zo nodig, een beroep te doen op het in artikel 4, paragraaf 3, van verordening 259/68 bepaalde;

dat de Commissie op haar 30e vergadering, gehouden op 20 maart 1968, sommige ambtenaren met de taak van directeur heeft belast en anderen, onder wie verzoeker, voorlopig als raadadviseur heeft tewerkgesteld;

dat het voor het Directoraat vervoer verantwoordelijk lid der Commissie de directeur-generaal Rho bij brief van 22 maart 1968 verzocht verzoeker te berichten dat zijn besluit van 11 maart 1968 te laat kwam en voorts schreef:

„... Het door de Commissie genomen besluit het aantal in de oude organigrammen voorziene directoraten van 4 op 3 terug te brengen betekende immers, dat een pijnlijke keuze moest worden gemaakt tussen de vier betrokken functionarissen, wier persoonlijke en ambtelijke kwaliteiten uitstekend zijn.

De beslissing welke de heer Reinarz U destijds heeft medegedeeld, maakte het ons mogelijk deze hachelijke keuze uit de weg te gaan en nochtans met de persoonlijke desiderata van de heer Reinarz rekening te houden.

Het is U bekend, dat de Commissie met dit voorstel rekening heeft gehouden en derhalve de drie andere functionarissen met de taken, aan de drie nieuwe directoraten verbonden, heeft belast.

Tot Uw eigen informatie voeg ik hieraan toe, dat wanneer bedoelde keuze opnieuw ter sprake zou moeten komen, ook de evenwichtige geografische spreiding, die zo moeizaam werd bereikt, opnieuw ter discussie dient te worden gesteld."

Overwegende dat verzoeker in zijn brief aan de voorzitter der Commissie van 14 april 1968 eraan heeft herinnerd, dat hij op zijn voornemen de dienst vrijwillig te verlaten was teruggekomen, erop wijzende dat hij daarin trouwens slechts voorwaardelijk had toegestemd en dat een besluit gebaseerd op een „uitdrukkelijk voorwaardelijke bereidverklaring" hem ten enenmale onrechtmatig voorkwam;

dat de Commissie op haar op 30 mei 1968 gehouden 39e vergadering heeft overwogen om onder meer ten aanzien van verzoeker tot beëindiging van de dienst over te gaan en aan haar voorzitter heeft opgedragen belanghebbenden hiervan in kennis te stellen, „opdat zij hun eventuele opmerkingen aan de Commissie zouden kunnen voorleggen" voordat deze in de laatste tien dagen van juni te dien aanzien definitief zou beslissen;

dat de heer Rey, voorzitter, verzoeker hiervan op 31 mei 1968 heeft in kennis gesteld, hem tevens mededelende dat enerzijds door de besluiten van 20 maart 1968 — waarin aan sommige ambtenaren een plaats als bijzonder raadadviseur werd toegekend — op geen enkele wijze werd vooruitgelopen op de definitieve beslissingen welke te hunnen aanzien later zouden worden genomen en dat anderzijds de Commissie bereid was kennis te nemen van alle opmerkingen welke verzoeker haar zou willen voorleggen;

dat verzoeker op 19 juni 1968 langs administratieve weg in beroep is gekomen tegen het Commissie-besluit van 20 maart 1968;

dat de Commissie op 26 juni 1968 met ingang van 1 oktober 1968 — krachtens artikel 4, paragraaf 1, van 's Raads verordening 259/68 van 29 februari 1968 — ten aanzien van verzoeker tot beëindiging van de dienst heeft besloten;
Overwegende dat het onderhavige beroep op 29 juli 1968 ter Griffie werd ingediend;
dat partijen hunne conclusiën tijdig hebben genomen en dat de schriftelijke behandeling een normaal verloop heeft gehad;
dat het Hof (eerste kamer) ter zitting van 14 januari 1969, gelet op het rapport van de Rechter-Rapporteur en de Advocaat-Generaal gehoord, heeft besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan;
dat de zaak ter terechtzitting van 25 februari 1969 namens partijen is bepleit;
dat verzoeker na afloop der terechtzitting een door hem tevoren aan verweerster medegedeeld stuk heeft overgelegd; dat hij voorts een nota heeft overgelegd, waarin hij subsidiair vergoeding van schaden en interessen vordert en bewijs aanbiedt;
dat ook verweerster een tevoren aan de wederpartij medegedeeld stuk heeft overgelegd;
dat de advocaat-generaal ter zitting van 13 maart 1969 zijn conclusie heeft genomen.

II — Conclusies van partijen

Overwegende dat *verzoeker* in zijn verzoekschrift heeft geconcludeerd dat het den Hove behage:
„1. het besluit van de Commissie van 26 juni 1968 tot beëindiging van verzoekers dienst bij de Commissie nietig te verklaren;
2. voor zoveel nodig het besluit van 20 maart 1968 en dat van onbekende datum, waarvan in de brief van de voorzitter der Commissie van 31 mei 1968 sprake is, nietig te verklaren;
3. te verstaan dat verzoeker recht houdt op zijn bezoldiging en op alle aan de uitoefening van zijn ambt verbonden voordelen;
4. de wederpartij in de kosten van het geding te veroordelen."
Overwegende dat *verweerster* — in haar conclusies van antwoord en van dupliek — heeft geconcludeerd dat het den Hove behage:
„1. het beroep, voor zoveel gericht tegen het besluit van 20 maart 1968 en tegen het besluit van 30 mei 1968, niet ontvankelijk te verklaren;
2. het voor het overige ongegrond te verklaren;
3. verzoeker in de kosten van het geding te veroordelen."
Overwegende dat *verzoeker* voor repliek heeft geconcludeerd dat het den Hove behage:
„het verzoek ontvankelijk en gegrond te verklaren en het toe te wijzen."

III — Middelen en argumenten van partijen

A — *De ontvankelijkheid*

Overwegende dat *verweerster* heeft betoogd dat verzoeker in het verzoekschrift niet kan worden ontvangen voor zoveel het tegen de besluiten van 20 maart 1968 en 30 mei 1968 is gericht;
dat het besluit van 20 maart 1968 als een eenvoudige, niet voor beroep vatbare, maatregel van inwendige dienst moet worden beschouwd, welke trouwens alleen een wijziging van verzoekers ambtelijke bevoegdheden — met opdracht van andere, met zijn rang overeenkomende taken — inhield en — als in het belang van rationalisatie van de diensten geboden — verzoeker niet kan bezwaren;
dat het besluit van 30 mei 1968 niet een handeling oplevert welke rechtspositie van betrokkene rechtstreeks kan raken, aangezien de Commissie daarin slechts een voornemen heeft kenbaar gemaakt; dat de ter zitting van 26 juni 1968 genomen definitieve besluiten trouwens bleken af te wijken van die welke op de tussen 28 en 31 mei 1968 gehouden zittingen zijn genomen;
Overwegende dat *verzoeker* heeft geantwoord, dat het besluit van 20 maart 1968 niet een — eventueel voorlopige — wijziging van zijn dienstverband inhield, doch logischerwijze — en noodzakelijkerwijze — door het besluit van 26 juni 1968 moest worden gevolgd; dat hij zich daartoe beroept op de brief van 22

maart 1968 van het lid der Commissie Bodson en op het feit, dat het personeel op 29 april 1968 door de „Personeelskoerier" (nr. 28) werd ingelicht nopens de definitieve benoeming van een aantal nieuwe ambtenaren op in het organigram voorziene directeursposten; dat waar alle posten waren vervuld het ontslag der bijzondere raadadvisieurs geen twijfel leed; dat verzoeker dan ook in zijn beroep, voor zoveel gericht tegen het besluit van 20 maart 1968, ontvankelijk moet worden verklaard aangezien hem slechts in schijn nieuwe taken werden opgedragen, terwijl in werkelijkheid een eerste stap op weg naar zijn ontslag werd gedaan;
dat tijdens het op 30 mei 1968 gevoerde overleg niet slechts een voornemen werd kenbaar gemaakt, doch een — zij het voorlopige — beslissing werd genomen;

B — *De zaak ten principale*

1. De eerste grief

Overwegende dat *verzoekster* heeft betoogd dat uit de brief van de heer Bodson van 22 maart 1968 blijkt, dat het besluit van 20 maart 1968 zonder voorafgaand vergelijkend onderzoek van de situaties der betrokken ambtenaren is genomen en dat de twee daarop volgende besluiten als een reproduktie van het eerste zijn te beschouwen;
Overwegende dat volgens *verweerster* blijkens het proces-verbaal der door de Commissie op 20 mei 1968 gehouden zitting een eerste vergelijkend onderzoek naar de situatie der betrokken ambtenaren reeds vóór de op diezelfde dag genomen besluiten tot wijziging van hun tewerkstelling heeft plaatsgehad;
dat in het bestreden besluit van 20 maart 1968 voorlopig wijziging in verzoekers tewerkstelling werd gebracht, doch dat het niet de noodzakelijke inleiding op de beëindiging van zijn dienst vormde; dat bovendien verschillende ambtenaren, ten aanzien van wie een soortgelijke voorlopige tewerkstelling was besloten, nadien definitief werden tewerkgesteld;
dat door het besluit van 26 juni 1968 tot beëindiging van verzoekers dienstverband een situatie werd geschapen welke wezenlijk verschilt van die welke uit het besluit van 20 maart voortvloeide; dat van een onlosmakelijk verband geen sprake is en dat het hier twee afzonderlijke besluiten betreft die niet als elkanders reproduktie kunnen worden beschouwd;
dat voorts blijkens het proces-verbaal van de zitting der Commissie van 26 juni 1968, met name gezien de woorden „après avoir procédé à un nouvel examen de l'ensemble des dossiers" en „les résultats de l'examen comparatif des diverses situations des fonctionnaires de grade A 1 en A 2", aan het besluit van 26 juni 1968 wel degelijk een vergelijkend onderzoek is voorafgegaan;
Overwegende dat *verzoeker* heeft doen zeggen voor repliek dat de stelling der Commissie, als zou aan de beide voornaamste door hem bestreden besluiten een vergelijkend onderzoek zijn voorafgegaan, impliceert dat zij zelf erkent dat zij zich niet achter de algemene bewoordingen van artikel 50 van het Statuut mag verschuilen om zich aan haar verplichting tot een vergelijkend onderzoek te onttrekken;
dat ingevolge verordening 259/68 zodanig onderzoek zelfs voor ambtenaren in de rangen A 1 en A 2 in alle gevallen aan een maatregel tot beëindiging van de dienst moet voorafgaan;
dat de mededelingen nopens het vergelijkend onderzoek, welke in de door de Commissie overgelegde processen-verbaal voorkomen, slechts stereotype formules zijn; dat bedoeld vergelijkend onderzoek blijkens de brief van 22 maart 1968 slechts daarin heeft bestaan, dat een eerder voorstel op grond waarvan hij kon worden gerekend tot de personeelsleden die hadden te kennen gegeven de dienst te willen verlaten, opnieuw in overweging werd genomen, zulks terwijl bedoeld voorstel, dat van de aanvang af een voorwaardelijk karakter had gedragen, op 8 maart 1968 was ingetrokken — waarvan de heer Bodson op 11 maart 1968 in kennis was gesteld —;
dat de Commissie teneinde verzoeker te kunnen elimineren in haar besluit derhalve is uitgegaan van een feitelijke situatie welke zich in werkelijkheid niet voordeed, zodat het als niet behoorlijk met redenen omkleed moet worden vernietigd;
dat de heer Bodson met zijn verklaring, dat verzoekers mededeling van 11 maart 1968 te laat kwam en dat het nieuwe organigram

reeds was vastgesteld, te verstaan heeft willen geven dat de leden der Commissie reeds voor genoemde datum verwachtten, dat verzoekers vrijwillig vertrek uit de dienst geredelijk een oplossing zou bieden voor de inkrimping van het kader; dat de Commissie echter met de nadien ingetreden wijziging der omstandigheden rekening had moeten houden en dat, nu zij zulks naliet, haar besluit niet als geldig kan worden beschouwd;

Overwegende dat *verweerster* heeft opgemerkt dat de brief van de heer Bodson van 22 maart 1968 (welke trouwens de Commissie geenszins bond) allerminst bewijst dat geen vergelijkend onderzoek had plaatsgevonden, immers ook al mocht de Commissie abusievelijk hebben gemeend dat verzoeker de dienst wenste te verlaten, dan nog kon zijn besluit tot terugtreding alleen worden aanvaard wanneer het belang van de dienst zulks toeliet; dat alleen langs de weg van een vergelijkend onderzoek kon worden vastgesteld of deze in artikel 4, paragraaf 3, van verordening 259/68 uitdrukkelijk voorziene voorwaarde was vervuld;

dat dit eerste vergelijkend onderzoek, al mocht het geen regelmatig verloop hebben gehad, in ieder geval voor het besluit houdende beëindiging van de dienst niet beslissend is geweest; dat zodanig besluit eerst op 26 juni 1968 na een nieuw vergelijkend onderzoek is genomen en dat de Commissie op laatstgenoemde datum — dank zij verzoekers brief van 14 april 1968 aan voorzitter Rey — wist dat verzoeker niet of niet meer met gebruikmaking van de bepalingen van artikel 4, paragraaf 3, van 's Raads verordening 259/68 wenste terug te treden;

2. De tweede grief

Overwegende dat *verzoeker* heeft betoogd dat het besluit van 26 juni 1968, ook al mocht het na een vergelijkend onderzoek van de situaties der betrokken ambtenaren zijn genomen, onvoldoende met redenen omkleed is, althans niet zodanig is gemotiveerd dat het Hof de gronden waarop het berust kan beoordelen;

dat in het besluit wordt vermeld dat tot een vergelijkend onderzoek werd overgegaan, doch niet nader verklaard dat het zich tot alle hogere ambtenaren, directeuren-generaal, directeuren en raadadviseurs heeft uitgestrekt;

dat ook al behoefde de Commissie ten aanzien van de ambtenaren A 1 en A 2 de in artikel 4, paragraaf 2, van verordening 259/68 voorziene criteria niet te hanteren, zij niettemin, teneinde het Hof tot controle in staat te stellen, de bij het vergelijkend onderzoek der verschillende situaties aangelegde maatstaven had moeten preciseren;

dat de vrijheid van beoordeling welke de Commissie bij de aanwerving van ambtenaren A 1 en A 2 in ruime mate is gelaten, niet zo ver gaat dat de Commissie een geheel arbitraire beslissing mag nemen;

dat volgens verzoeker niet kan worden volstaan met de overweging „dat zij kennis heeft genomen van de persoonsdossiers van betrokkene en dat tot een vergelijkend onderzoek is overgegaan", wanneer is bewezen dat de Commissie zich bij haar beslissing liet leiden door een overweging welke in deze dossiers en in dit onderzoek geen steun vindt;

Overwegende dat *verweerster* heeft geantwoord dat de ambtenaren A 1 en A 2 een afzonderlijke groep vormen, bij wier aanwerving en afvloeiing een bijzondere gedragslijn wordt gevolgd; dat voor de in het statuut voorziene maatregelen tot gedwongen ontslag wél, doch voor ontheffing van het ambt als bedoeld in artikel 50 van dat statuut (maatregel welke uitsluitend op de ambtenaren A 1 en A 2 kan worden toegepast) niet een met redenen omkleed besluit nodig is;

dat in artikel 4 van verordening 259/68 voor de in artikel 50 van het statuut bedoelde ontheffing van het ambt geen verdergaande eisen zijn gesteld en dat verweerster in dit geval, handelende in de uitoefening harer discretionaire bevoegdheden, zelfs niet gehouden was te doen blijken op welke gronden het besluit van 26 juni 1968 berustte;

dat zij er voor de goede orde nochtans op wijst:

a) dat het vergelijkend onderzoek zich tot alle ambtenaren A 1 en A 2, de raadadviseurs daaronder begrepen, heeft uitgestrekt;

b) dat het juist tot het wezen ener discretionaire beslissing behoort, dat daaruit niet blijkt welke verschillende aspecten de Commissie, die het belang en de behoeften van de dienst vrijelijk heeft te beoordelen, in haar overweging heeft betrokken, terwijl met name de gronden welke de geschiktheid en persoonlijkheid van verzoe-

ker in het algemeen betreffen, aan 's hofs oordeel zijn ontrokken;
dat verzoeker voor zijn stelling dat de Commissie zich in het bestreden besluit heeft laten leiden door overwegingen welke geen steun vinden in het vergelijkend onderzoek en de dossiers van betrokkene, geen bewijs heeft bijgebracht of aangeboden;

3. De derde grief

Overwegende dat *verzoeker* heeft betoogd dat uit de tekst van het besluit van 26 juni 1968 niet blijkt, dat het vergelijkend onderzoek van de situaties der betrokken ambtenaren door inzage hunner individuele dossiers werd voorafgegaan;
dat volgens *verweerster* uit de processen-verbaal van de zittingen van 20 maart en 26 juni 1968 blijkt, dat de Commissie telkens alle individuele dossiers heeft onderzocht;

4. De vierde grief

Overwegende dat *verzoeker* er zich over beklaagt dat in het besluit van 26 juni 1968 door de Commissie is verwezen naar de „opmerkingen", voorkomende in zijn brief aan de Commissie van 19 juni 1968;
dat deze brief een administratief beroep tegen het besluit van 20 maart 1968, doch geen opmerkingen betreffende eventuele beëindiging van de dienst inhield; dat de Commissie bedoeld beroep overeenkomstig de daarvoor geldende vormvoorschriften had moeten behandelen;
dat de Commissie op dit beroep echter recht heeft gedaan in het kader van een algemeen besluit en zich aldus van een onjuiste redengeving heeft bediend, althans niet behoorlijk op verzoekers opmerkingen is ingegaan;
Overwegende dat *verweerster* heeft geantwoord, dat haar eindbesluit gebaseerd was op de in verzoekers brief vervatte zakelijke gegevens nopens zijn diensttijd, wetenschappelijke vorming en gezinslasten;
dat verzoeker met zijn bij repliek tot de Commissie gericht verwijt op het administratief beroep niet te hebben geantwoord, een nieuw en dus niet ontvankelijk middel voordraagt;
dat het middel bovendien niet gegrond is, aangezien als gevolg van de maatregel tot beëindiging van de dienst het beroep tegen de voorlopige maatregel zonder voorwerp is geraakt;

5. De vijfde grief

Overwegende dat *verzoeker* heeft betoogd dat de Commissie zich niet door het belang van rationalisatie van de dienst heeft laten leiden, nu een van de drie gehandhaafde directeuren begin september 1968 de pensioengerechtigde leeftijd zou bereiken;
dat de Commissie zich er derhalve door niets van behoefde te laten weerhouden verzoeker wederom met zijn vroegere taak — c.q., na het vertrek van de heer Noël Mayer, met diens directoraat — te belasten, doch dat laatstbedoelde post eerst in oktober 1968 vacant verklaard werd, zodat verzoeker zich daarvoor niet meer candidaat kon stellen;
dat ofschoon kan worden toegegeven dat het criterium der nationaliteit strikt genomen bij de beoordeling der verschillende kandidaten een rol mag spelen, zulks er niet toe mag leiden een ambtenaar uit te schakelen teneinde een bepaalde post voor onderdanen van een bepaalde nationaliteit te kunnen reserveren;
Overwegende dat volgens *verweerster* haar besluit bezwaarlijk alleen kon berusten op de overweging dat de heer Noël Mayer zeer binnenkort de pensioengerechtigde leeftijd zou bereiken, immers alsdan zou zij geen recht hebben doen wedervaren aan de uitkomsten van het vergelijkend ondezoek van de omstandigheden der betrokkenen; dat ook andere factoren van gelijk belang, te weten persoonlijke bekwaamheid, geschiktheid om een belangrijke administratieve eenheid te leiden, de persoonlijkheid van betrokkenen en aardrijkskundige spreiding in overweging moesten worden genomen;
dat zij er voorts op heeft gewezen dat overwegingen ontleend aan haar zorg voor handhaving van een evenwichtige geografische spreiding voor wat betreft de directeursposten op het Directoraat-generaal vervoer terecht een rol hebben gespeeld bij de vorming van haar oordeel, dat het geen aanbeveling zou verdienen om in plaats van de tot opvolger van de heer Noël Mayer aangewezen heer Reinarz de heer Noël Mayer „aan het kader te onttrekken";

6. De zesde grief

Overwegende dat *verzoeker* heeft betoogd dat met zijn carrière verband houdende objectieve factoren tot zijn handhaving hadden moeten leiden; dat de Commissie door hem uit te schakelen niet in het belang van de dienst heeft gehandeld;
dat in zijn persoonsdossier geen enkel voorbehoud wordt gemaakt en dat hij als enige zowel bij de E.G.K.S. als bij de E.E.G. werkzaam geweest is;
Overwegende dat *verweerster* stelt ten deze over een discretionaire bevoegdheid te beschikken;
dat omtrent verzoeker als hoger ambtenaar geen dienstrapporten werden opgemaakt, zodat een oordeel omtrent zijn persoon noodzakelijkerwijze een niet voor objectieve verificatie vatbaar waarde-oordeel moet zijn;

7. De zevende grief

Overwegende dat het op 26 juni 1968 „gereproduceerde" besluit van 20 maart 1968 volgens *verzoeker* als een verkapte strafmaatregel moet worden beschouwd, voor zoveel het zijn grondslag vond in een vergelijkend onderzoek op grond waarvan de Commissie in januari 1969 heeft besloten een andere ambtenaar tot directeur van het Directoraat vervoerprijzen en -voorwaarden te benoemen;
dat deze maatregel werd genomen zonder dat tot toepassing van strafmaatregelen enigerlei aanleiding bestond en zonder dat de in bijlage IX van het statuut voorziene procedure in acht is genomen, zodat zij een verkapte strafmaatregel inhoudt, welke „détournement de pouvoir" oplevert;
Overwegende dat volgens *verweerster* niets de conclusie wettigt, dat de bestreden maatregel op grond van de aan bedoelde andere ambtenaar gegeven voorkeur als een verkapte strafmaatregel zou zijn te beschouwen;
dat het, nu volgens artikel 4, paragraaf 4, van verordening 259/68 de beëindiging van de dienst geen disciplinair karakter draagt, met de wet in strijd zou zijn geweest indien men daarop de procedure van bijlage IX van het statuut zou hebben toegepast; dat de bestreden maatregel bovendien blijkens de considerans geenszins van tuchtrechtelijke aard was;

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat het beroep primair strekt tot nietigverklaring van het door de Commissie op 26 juni 1968 genomen besluit tot beëindiging van verzoekers dienst en tot verklaring voor recht dat verzoeker aanspraak houdt op zijn bezoldiging en op alle aan de uitoefening van zijn functie verbonden voordelen;

2 dat het bovendien, voor zoveel nodig, strekt tot nietigverklaring van het besluit van 20 maart 1968 waarbij verzoeker van zijn post van directeur van het Directoraat vervoerprijzen en -voorwaarden werd overgeplaatst naar een post van raadadviseur op dat directoraat, alsook van de behandeling van 30 mei 1968, waarmede de Commissie beoogde ten aanzien van verschillende functionarissen, onder wie verzoeker, tot een definitieve maatregel van beëindiging van de dienst te geraken;

3 Overwegende dat verzoeker ten slotte bij pleidooi bewijs heeft aangeboden en om toekenning van een door het Hof vast te stellen schadeloosstelling heeft verzocht voor het geval dat „zijn herplaatsing als directeur zou moeten worden geacht op onoverkomelijke bezwaren te stuiten";

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

4 Overwegende dat verweerster de ontvankelijkheid van het verzoek, voor zoveel gericht tegen de op 20 maart en op 30 mei 1968 verrichte bestuurshandelingen, betwist; dat zij stelt, dat hier van bezwarende besluiten in de zin van artikel 91 van het Statuut geen sprake is;

5 Overwegende dat het besluit van 20 maart 1968 een overplaatsing inhoudt; dat zodanige maatregel, hoewel in beginsel voortvloeiend uit de aan de administratie toekomende bevoegdheid haar diensten naar eigen inzicht te regelen, onder bepaalde omstandigheden een bezwarende handeling kan opleveren;

6 dat het beroep op dit punt ontvankelijk is;

7 Overwegende dat de Commissie op haar zitting van 30 mei 1968 ten aanzien van verschillende ambtenaren in de rangen A1 en A2, onder wie verzoeker, besloot tot een maatregel tot beëindiging van de dienst over te gaan en haar voorzitter heeft opgedragen belanghebbenden hiervan in kennis te stellen, opdat zij hun eventuele opmerkingen aan de Commissie zouden kunnen voorleggen voordat door haar definitief zou worden beslist;

8 dat, aangezien plaatsing op de in artikel 4 van verordening 259/68 bedoelde lijst niet vereist is voor ambtenaren in de rangen A1 en A2, bedoelde behandeling slechts uitdrukking gaf aan een voornemen dat niet tot rechtsgevolgen kon leiden, doch tot voorwerp van een nadere behandeling moest worden gemaakt, hetgeen ook is geschied;

9 dat het beroep op dit punt niet-ontvankelijk is;

10 dat intussen deze handeling — evenals die van 20 maart — volgens verzoeker deel heeft uitgemaakt van een samenstel van overschrijding van rechtsmacht of détournement de pouvoir opleverende maatregelen en dat de daartegen ingebrachte grieven in ieder geval bij de behandeling van het beroep ten principale moeten worden onderzocht;

Ten principale

A — *De wettigheid der litigieuze besluiten*

11 Overwegende dat de bestreden besluiten volgens verzoeker moeten worden nietigverklaard, omdat zij zijn genomen zonder dat tevoren was overgegaan tot een vergelijkend onderzoek naar de verdiensten en situaties van de verschillende ambtenaren die door een maatregel tot beëindiging van de dienst konden worden getroffen, althans omdat, indien zodanig onderzoek wèl heeft plaatsgehad, de dossiers van ieder der betrokkenen niet vooraf werden geraadpleegd;

12 Overwegende dat volgens artikel 50 van het Statuut iedere ambtenaar die een ambt bekleedt in de rangen A1 of A2 daarvan om redenen van dienstbelang kan worden ontheven; dat uit deze bepaling voorts blijkt, dat zulke besluiten niet met redenen behoeven te worden omkleed;

13 dat anderzijds in artikel 4, paragraaf 2, van verordening 259/68 wordt bepaald dat de Commissie, indien zij overweegt ten aanzien van ambtenaren van andere rangen dan A1 en A2 maatregelen tot beëindiging van dienst te nemen, na advies van de Paritaire Commissie te hebben ingewonnen, een lijst vaststelt van de door deze maatregelen getroffen ambtenaren, waarbij met de bekwaamheid, de prestaties, het bedrag in de dienst, de gezinsomstandigheden en de diensttijd dier ambtenaren rekening wordt gehouden;

14 dat uit de juxtapositie van deze beide artikelen blijkt dat de Commissie wat het lot van de ambtenaren A1 en A2 betreft over een ruime discretionaire bevoegdheid beschikt;

15 dat zodanige bevoegdheid zowel een grote mate van vrijheid bij het nemen van beslissingen als een nauwgezet onderzoek der in aanmerking te nemen factor veronderstelt;

16 dat dit laatste element noodzakelijk is teneinde te waarborgen, dat bedoelde bevoegdheid met volledige kennis van zaken wordt uitgeoefend;

17 dat zulks in casu medebracht, dat een vergelijkend onderzoek diende te worden ingesteld naar de kwalificaties en de situaties van ambtenaren, wier afvloeiing, dan wel handhaving in de dienst moest worden overwogen;

18 Overwegende dat de Commissie blijkens de bijlage bij het document G (68) 175 A1 van 24 juni 1968 ter zitting van 20 maart 1968 een voorlopige lijst heeft willen op-

stellen van ambtenaren in de rangen A1 en A2, die in de loop van de volgende weken door een maatregel tot beëindiging van hun dienst konden worden getroffen;

19 dat uit de brief welke op 22 maart 1968 door het voor dit Directoraat-generaal bevoegde lid der Commissie tot de directeur-generaal Vervoer werd gericht, blijkt dat de Commissie, toen zij het besluit van 20 maart nam, niet wist, dat verzoeker op zijn eerder tot uitdrukking gebracht voornemen de dienst eigener beweging te verlaten was teruggekomen en daarvan aan zijn hiërarchische meerdere tijdig mededeling had gedaan;

20 dat het vergelijkend onderzoek der Commissie betreffende de kwalificaties en situaties der verschillende ambtenaren zich derhalve niet tot verzoeker heeft uitgestrekt;

21 dat de Commissie, overtuigd dat verzoeker de dienst wenste te verlaten, zich van een moeilijke keuze ontslagen heeft geacht en op de drie overgebleven posten de andere dienstdoende directeuren heeft benoemd;

22 dat zij derhalve verzoeker heeft ontheven van zijn directeursfunctie en hem als raadadviseur heeft tewerkgesteld, daarbij echter nader verklarende dat het hier een voorlopige beslissing betrof, genomen in afwachting van een wellicht te zijnen aanzien ingevolge de nieuwe bepalingen te nemen definitieve maatregel, waarbij rekening zou worden gehouden met de wensen van ambtenaren, die eigener beweging om toepassing te hunnen aanzien van de maatregel van beëindiging van dienst hebben verzocht;

23 dat de Commissie dit besluit derhalve heeft genomen zonder rekening te hebben kunnen houden met een voor de onverkorte uitoefening harer discretionaire bevoegdheid onontbeerlijk gegeven;

24 Overwegende dat de Commissie weliswaar op de zittingen van 30 mei en 26 juni 1968 verzoekers situatie opnieuw heeft onderzocht;

25 dat zij op die data op de hoogte was van de omstandigheid, dat verzoeker zijn standpunt had gewijzigd en dat zij toen ook kennis had genomen van de opmerkingen, vervat in verzoekers brief van 14 april 1968 en — alvorens haar eindbeslissing te nemen — ook van die in zijn brief van 19 juni 1968 vervat;

26 dat het besluit van 26 juni 1968 naar luid van het proces-verbaal is genomen na een nieuw onderzoek van alle dossiers;

27 dat ten processe evenwel is gebleken, dat het hier een onderzoek betrof van de dossiers der ambtenaren ten aanzien van wie de beslissing was uitgesteld en dat de plaatsingen waartoe op 20 maart was overgegaan, voor zoveel het Directoraat Vervoer betreft, niet opnieuw aan de orde werden gesteld;

28 dat verzoekers situatie slechts in zoverre met die van andere personeelsleden is vergeleken, doch dat dit beperkte vergelijkende onderzoek in verband met het feit dat tussentijds op de begroting voor 1968 de post van raadadviseur op het Directoraat-generaal vervoer was geschrapt en gezien verzoekers uitgesproken specialistische beroepsopleiding, hem nauwelijks mogelijkheden bood aan toepassing van een maatregel tot beëindiging van dienst te ontkomen;

29 Overwegende dat verzoeker voorts aanvoert, dat één der vier betrokken directeuren in september 1968 de pensioengerechtigde leeftijd bereikte en aldus de dienst moest verlaten;

30 dat de Commissie nochtans reeds op 20 maart 1968, met uitsluiting van verzoeker, deze directeur met één der drie overgebleven directoraten had belast en diens dienstverband nadien heeft gecontinueerd teneinde bedoelde post voortaan aan een ambtenaar van dezelfde nationaliteit te kunnen toewijzen;

31 dat hij hierin een schending van de artikelen 7 en 27 van het Statuut ziet;

32 Overwegende dat verweerster „er geen geheim van maakt dat overwegingen ontleend aan haar zorg voor handhaving van een evenwichtige geografische spreiding voor wat betreft de directeursposten op het Directoraat-generaal vervoer — terecht — een rol hebben gespeeld bij de vorming van haar oordeel, dat het geen aanbeveling zou verdienen om de heer Noël Mayer aan het kader te onttrekken, eerder dan de in dat geval voor zijn opvolging in aanmerking komende heer Reinarz";

33 dat trouwens uit voormelde brief van 22 maart 1968 blijkt, dat reeds op 20 maart de plaatsingen waartoe toen was overgegaan aan deze bij de Commissie levende zorg beantwoordden;

34 Overwegende dat uit de artikelen 7 en 27 van het statuut in onderling verband blijkt, dat de Commissie zich bij de aanwerving, bevordering en tewerkstelling van haar personeelsleden enerzijds moet laten leiden door het dienstbelang, ongeacht de nationaliteit, en er anderzijds op moet toezien, dat bij de aanwerving uit de onderdanen der Lid-Staten een zo breed mogelijke aardrijkskundige spreiding in acht wordt genomen;

35 dat de Commissie deze eisen op elkander afstemt door, wanneer de kwalificaties der verschillende kandidaten duidelijk gelijkwaardig zijn, bij voorkeur de nationaliteit als maatstaf te hanteren teneinde binnen de kring van haar personeel de evenwichtige aardrijkskundige spreiding te handhaven of te herstellen;

36 dat zij bij het vervullen van de ingevolge bijlage 1 van het Fusieverdrag op haar rustende taak, te weten de rationalisatie van diensten, met deze zelfde eisen rekening had te houden;

37 dat voor wat betreft de verplichting om bij de aanwerving voor een zo breed mogelijke aardrijkskundige spreiding te zorgen, niet uitsluitend aan een beperkt aantal ambtelijke niveaus binnen één en hetzelfde directoraat-generaal mag worden gedacht;

38 dat voorts in artikel 27, paragraaf 3, van het Statuut het bestemmen van een ambt voor onderdanen van een bepaalde Lid-Staat met zoveel woorden wordt verboden;

39 dat in casu blijkens de beschikbare gegevens een directeur in zijn functie is gehandhaafd, hoewel zijn loopbaan spoedig ten einde liep, zulks in de eerste plaats om zijn latere vervanging door een personeelslid van dezelfde nationaliteit te vergemakkelijken;

40 Overwegende voorts, dat aan de Commissie opgedragen maatregelen tot rationalisatie van diensten in hoofdzaak in een aanmerkelijke vermindering van het aantal personeelsleden, met name in verzoekers rang, hebben bestaan;

41 dat het in beginsel ontoelaatbaar moet worden geacht om in zulke omstandigheden dienstdoende personeelsleden als overtallig uit te sluiten, wanneer de beëindiging van hun dienstverband zeer spoedig tot bevordering van lager personeel naar de voorheen door hen bezette post zal leiden;

42 dat men anders buiten strikte noodzaak de eerbiediging van het gerechtvaardigd uitzicht op handhaving van de loopbaan in gevaar zou brengen en dat in de bijzondere omstandigheden welke de krachtens het Fusieverdrag te verrichten operatie met zich medebracht, aan de eerbiediging van dit beginsel de voorrang toekomt ten opzichte van overwegingen betreffende de zo breed mogelijke spreiding bij de samenstelling van het personeel der Gemeenschappen;

43 dat de grieven betreffende het achterwege laten van een vergelijkend onderzoek en de schending, althans verkeerde toepassing, van de artikelen 7 en 27 van het statuut derhalve gegrond voorkomen; dat de besluiten van 20 maart en 26 juni 1968 dan ook moeten worden nietigverklaard;

44 dat verzoekers overige grieven tegen de bestreden besluiten derhalve niet meer behoeven te worden onderzocht;

B — *De overige petita*

45 Overwegende dat verzoeker het Hof heeft verzocht voor recht te verklaren dat hij aanspraak behoudt op zijn bezoldiging en op alle aan de uitoefening van zijn functie verbonden voordelen;

46 dat hij bij pleidooi subsidiair een vordering tot schadeloosstelling heeft ingesteld voor het geval dat zijn herplaatsing op onoverkomelijke bezwaren mocht stuiten;

47 Overwegende dat ingevolge artikel 19 van het Statuut van het Hof van Justitie der E.E.G. en artikel 38 van het Reglement voor de procesvoering het onderwerp van het geschil en de conclusies in het verzoekschrift moeten zijn opgenomen, zodat in de loop van het geding geen nieuwe vorderingen mogen worden ingesteld;

48 dat het voor het eerst bij de mondelinge behandeling gedane verzoek om toekenning van een schadevergoeding dan ook tardief is gedaan en mitsdien niet-ontvankelijk moet worden geoordeeld;

49 dat het voorts op de weg der Commissie ligt om krachtens artikel 176 van het Verdrag de ter uitvoering van het te wijzen arrest noodzakelijke maatregelen te nemen;

50 dat derhalve noch op vermelde vordering, strekkende tot het bekomen van een verklaring voor recht, noch op die tot schadevergoeding behoeft te worden beslist;

Ten aanzien van de kosten

51 Overwegende dat ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering de in het ongelijk gestelde partij in de kosten van het geding moet worden veroordeeld;

52 dat verweerster in het ongelijk werd gesteld, zodat zij de kosten van het geding zal hebben te dragen.

Gezien de stukken;
Gehoord de Rechter-Rapporteur;
Gehoord partijen in hun pleidooien;
Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;
Gezien het Verdrag tot oprichting van de E.E.G., met name de artikelen 173 en 179;
Gezien het Statuut van de ambtenaren van de E.E.G., met name de artikelen 7, 27, 29, 90 en 91;
Gezien het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Economische Gemeenschap;
Gezien het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

rechtdoende:

1. verklaart het beroep, voor zoveel strekkende tot nietigverklaring van de op 30 mei 1968 plaats gehad hebbende behandeling, niet-ontvankelijk;

2. verklaart het besluit van 20 maart 1968, houdende tewerkstelling van verzoeker als raadadviseur, en dat van 26 juni 1968, houdende beëindiging van verzoekers dienst, nietig;

3. verstaat dat over het meer of anders gevorderde niet behoeft te worden beslist;

4. veroordeelt de Commissie van de Europese Gemeenschappen in de kosten van het geding.

Aldus gedaan te Luxemburg, zes mei negentienhonderdnegenenzestig.

Mertens de Wilmars Monaco Donner

Uitgesproken ter openbare terechtzitting gehouden te Luxemburg op zes mei negentienhonderdnegenenzestig.

De Griffier
A. Van Houtte

De President van de Eerste Kamer
J. Mertens de Wilmars

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL K. ROEMER VAN 13 MAART 1969 [1]

Mijnheer de President,
Mijne Heren Rechters,

In de zaak waarin ik thans heb te concluderen gaat het om het ontslag, aan een ambtenaar verleend in het kader van de reorganisatie waartoe in verband met de fusie der uitvoerende organen van de Gemeenschap moest worden overgegaan. Ik moge de feiten in het kort memoreren.

1 — Vertaald uit het Duits.